

PRAVÁ DÁMA

Hraběnka Kunhuta nemohla dospat rána. Konečně se blížila vytoužená letní slavnost v zámeckých zahradách. Co jí dalo práce přemluvit svého chotě Rudolfa, aby pro jednu odřekl hon a panstvo z okolí pozvali na tanec, hudbu a malé divadelní představení.

Komorná dámě důkladně utáhla šněrovačku a pomohla obléknout objemné šaty bohatě zdobené krajkami. Už ji čeká jen pětihodinová úprava účesu. Hraběcí dcery Malvína a Evelína seděly pod rukama mistra kadeřníka již včera a na jejich hlavách vznikly tak bláznivé a extravagantní výtvary, že kvůli nim musely celou noc nepohodlně spát v křesle. Jedna si přála do vlasů вплést plachetnici se třemi stožáry, druhá květinovou zahrádku s klíčkou a kanárkem. „Čimčarara, čim,“ tak dlouho škádlily ptáčka, až jim uletěl a musel ho nahradit vycpaný.

Kadeřník Leopold očekával Kunhutu v růžové komnatě. Na malém toaletním stolku měl vyskládané hřebeny, kartáče, nůžky, přičesky, pudry z mouky i pomádu, kterou sám vařil ze sádla, jablek a koření. Na ozdobu používal barevné stužky, čerstvé i sušené květy, ptačí pera či drahé perly a kameny. A samozřejmě v jeho vybavení nesměl chybět malý žebřík.

Tu se ozvalo tiché zatukání na dveře a vstoupila mladíčka služebná:

„Mistře Leopolde, nesu vám na ochutnání zákusek, právě se dopek v naší kuchyni. Odpoledne ho budeme servírovat hostům na slavnosti.“

„To je od tebe laskavé,“ zářil kadeřník, kterému se zrovna ze žaludku ozývalo hlasité kručení.

„Čím jsem si zasloužil tvoji pozornost? A nebudeš mít nepříjemnosti v kuchyni?“

„Ale kdepak, mistře,“ začervenalo se děvče a z proutěného košíku vyndalo podnos s pořádným kusem dortu. „To je za to, že jste pro dámy vyrobil dostatek příchesců z koňských žíní, jinak by hraběnka poručila ostříhat moje copy, jako minule.“

Leopold vřele poděkoval. Do takové laskominy ho nemusel nikdo pobízet. S chutí slíznul kopeček šlehačky a ukousl velké sousto voňavého piškotu.

Vtom se rozletěly dveře a do komnaty vznešeně vplula hraběnka Kunhuta. V ruce držela vycpanou veverku. Kadeřník rychle polkl a zbytek dortu schoval do zásuvky toaletního stolku.

„Dnes musím mít na hlavě něco obzvlášť velkolepého, jako na francouzském dvoře. Přeji si vyčesat zelený háječek a v něm tuhle veverku. Dejte si opravdu záležet, Leopolde.“

„Račte, paní hraběnko, tady před zrcadlo.“

Kadeřník si olíznul koutky úst od drobečků, políbil dāmě ruku a pomohl ji usadit do křesla.

Hřebenem začal rozčesávat vlasy, nanesl pomádu a tupírováním přizvedl účes do výšky. Aby docílil co nejvyšší drdol, musel na temeno hlavy umístit speciální drátěnou konstrukci, kterou překrýval příchescy z koňských žíní.

Leopold byl velmi zkušený kadeřník, prsty mu hbitě kmitaly a práce těšila, jen kdyby ho stále netrápil ten nepříjemný hlad. Přemýšlel, jak by se do sladoučkého medového dortu s karamelovým krémem zakousl a Kunhuta nic nezpozorovala. Nenápadně pootevřel zásuvku toaletního stolku a jednou rukou nahmatal zákusek. Byl rozhodnut, že upustí na podlahu hřeben, shýbne se pro něj a schovaný za zády hraběnky rychle a hlavně nenápadně dá dort do pusy. Všechno šlo podle plánu, ale v momentě, kdy přikrčený otvíral ústa, dáma kýchl a přitom se

PEKAŘSKÝ UČEŇ

Městečko Kolojedy se pyšnilo malým čtvercovým náměstím. Po obvodu štíhlé patrové domy s barevnými štíty a podloubím, v rohu opravený kostelík a uprostřed kamenná kašna se sochou svatého Floriána byly denně svědky obyčejných lidských radostí, trápení i slavnostních chvil.

Ve všední dny se náměstíčkem rozléhaly hlasy trhovců. Ti nabízeli nejrůznější dobroty i věci do domácnosti a navzájem se překřikovali:

„Čerstvé mléko! Máslo! Kvašené okurky! Panenská jablíčka! Hrnce a hrnečky! Vařečky a kvedlačky! Vyšíváné šátky a ubrusy! Pletené košíky!“

V podloubí zase měli své krámky a dílny zámožní obchodníci a zruční řemeslníci. Byl tu řezník, cukrář, hodinář, zlatník, truhlář, krejčov, obuvník, lékárník, lazebník nebo mydlář.

Ve žlutém domě s motivem preclíku na štítu bydlela a měla svůj obchod s pekárnou paní Antonie Koláčková. Pekařství bylo solidní řemeslo a paní Antonie váženou občankou Kolojed. U díže s těstem a kolem pece se uměla ohánět. Už od časného rána to v pekárně vonělo bochníky křupavého chleba, rohlíky a žemličkami. Pekly se tu i koláče z kynutého těsta nazdobené tvarohem, mákem či povídky nebo nadýchané měkoučké buchtičky, které pekařka doporučovala polévat ovocnou či vanilkovou omáčkou a zapíjet kávou nebo čokoládou.

Jediný pomocník, kterého Antonie zaměstnávala, byl mládek a na starost měl vytápění pece. To nebylo vůbec jednoduché, protože správně roztopená pec nesměla být ani přetopená, ani vlažná. Smolné borové dřevo mládek podpálil křesadlem a když vyhořelo, metlou vymetl popel

a žhavé uhlíky. A pak už se do pece rychle sázely nakynuté bochníky a dvířka zavřela, aby neunikalo teplo.

V pekárně bychom občas mohli potkat i Vojtěcha, syna paní Antonie. Ona by mu jednou řemeslo a živnost ráda předala, ale mladík si zatím s touhle prací moc nerozuměl. Byl to takový nešika, co nadělal víc škody než užítku. Pořád o něco zakopával a všechno mu padalo z ruky. Tu převrhl ošatku s vejci, tu shodil prkno s koláči nebo rozsypal pytel s moukou. Každou chvíli si popálil prsty o horkou pec, a jednou dokonce spadnul do díže s těstem. Zatím ho v pekárně bavilo jenom ochutnávání. Vylizoval sklenice s povidly, sladký tvaroh z mísy, ujídal rozinky, mandle, a dokonce drobenku na koláče. Pekařka si už se synem nevěděla rady. Marně se mu snažila vtlouct do hlavy takové základy, jako je založení žitného kvásku na chleba.

Jednu letní neděli, hodně brzy z rána, bouchala na dveře pekárny udýchaná mlynářka Šafránková:

„Paní Kolářková, vy mě musíte zachránit. Odpoledne máme zasnuby naší jediné dcerky Apolenky a co čert nechtěl, kuchařka večer ulehla s horečkou. Přijede budoucí ženich s rodiči, prarodiči a dvěma sourozenci a nás je dokonce osm. Sama všechno navařit a napéct nestihnu. Potřebovala bych čtyři pekáče těch vašich vyhlášených kypřých buchtíček, co se na jazyku jenom rozplývají. Dobře vám zaplatím.“

„Však už se ve městečku minulou neděli na promenádě šuškal, že ve mlýně budou zasnuby a do roka svatba. Jen se spolehněte, paní mlynářko, buchtíčky na tu vaši hostinu budou! V poledne si pro ně pošlete práška.“

Mlynářka si oddechla a klidným krokem se vydala k domovu.

Zato pekařka, když se rozhlédla kolem sebe, znervózňela. V ošatkách kynulo dvacet bochníčků chleba

ŠEVCOVA KOBYLA

Vendelín Švec byl skutečný švec. Malou dílnu měl zařízenou přímo ve světnici svého domku, kde denně sedával na verpánku. Na dřevěné kopyto nejprve natáhnul namočenou hovězí kůži, vytvaroval svršek boty, špičatým šídlem propichoval dírky a pevnou nití, které se říká dratev, šil. Pod jeho rukama vznikaly jak měkké vycházkové polobotky, tak vysoké šněrovací boty s bytelnou podešví, pohodlné sandály na léto, na zimu kozačky, dětské capáčky či lehounké střevíčky pro děvčata na tancovačku. Když zrovna nevyráběl boty nové, opravoval obnošené. Brousil podpatky, přibíjel floky do podrážek, přišíval utržená zdobení, lepil, leštil nebo barvil. O Vendelínově dovednosti i dobrácké povaze se vědělo v širokém okolí.

„Ševče, vy máte zlaté ruce,“ chválili ho zákazníci a střídali se u něho v dílně jeden za druhým. Boty si tu nechávali šít bohatí páni a elegantní dámy z města i chalupníci z vesnice. A obyčejným chudákům zadarmo spravoval dřeváky.

Malebný domek kousek za městem s ním obývala jeho žena Filoména. Kdo by se domníval, že měla botník plný nových střevíčků a pantoflíčků, mýlil by se.

„Vždyť jsem jako ta kovářova kobyla, co chodí bosa,“ stěžovala si a lamentovala jednoho letního dne.

„Vendo, kdy opravíš moje boty? Jedny mají špičky rozevřené a zatéká do nich, druhé zase prošoupané podrážky, že si v nich pomalu brousím paty o zem.“

„Buď trpělivá, Filoménko, hned jak dokončím holínky pro pana starostu, pustím se do těch tvých.“

Manželskou debatu přerušilo cinkání nade dveřmi. Do ševcovství vstoupila naparáděná dáma. Ve žlutých šatech s volánem a černými puntíky, v černém kloboučku a černých lodičkách připomínala baculatého čmeláka. Na rukou

BĚTA POPLETA

V hrnci na sádle se pěníla cibulka do zlatohněda. Bětko přidala kyselý zelí, rozkrájený brambory, pro barvu přisypala mletou červenou papriku, pro chuť špetku pepře, soli a cukru. Přilila vodu a promíchala s rozšlehanými vejci. Polévka na kamnech pozvolna bublala. Když po chvíli Bětko nadočkavě nadzvedla pokličku, čekalo ji nepěkné překvapení. Vajíčka se srazila, obalila zelí a dohromady to vypadalo jako nějaká žlutozelená nudle.

„Tohle asi není správná zelňačka,“ povzdechla si, „že já zase něco popletla.“ Ale co si navařila, musela sníst.

Bětko byla sirotek. Bydlela v malé chaloupce se zahrádkou a pečovala o skromné hospodářství po rodičích. Pěstovala ředkvičky, kapustu, kedlubny a další druhy zeleniny, které pak na trhu prodávala lidem z města. Věk už měla na vdávání a chtěla, aby z ní jednou byla dobrá hospodyně. Moc ráda vařila, ale protože jí maminka zemřela dřív, než ji stačila kulinářskému umění naučit, snažila se do tajů kuchyně proniknout sama.

Kdykoli měla cestu do nedalekého města, zavítala do koloniálu pana Mojžíry Maliny. Plechová reklamní tabule s nápisem „Račte vstoupit a něco si koupit“ vybízela k nákupu. Kromě zboží každodenní potřeby, náradí nebo nádobí tu byly i regály se zbožím dovezeným z dalekého zahraničí. Bětko ráda pokukovala po štočkách pestrobarevných látek z morušového hedvábí, lehce se dotýkala jemného mušelínu, saténu nebo brokátu protkaného stříbrnou nití. Pohladila šálu z hebkého kašmíru a snila o tom, že si jednou nechá ušít stejné šaty, jako nosí zdejší měšťanské dámy.

Ze všeho nejvíce ale Bětku zajímala police s knihami v zadní části krámků a mezi vyrovnanými svazky jí učarovala ta v zelených kožených deskách s názvem „Sto

receptů pro domácí vaření“. Na první straně byla vyobrazená žena v zástěře držící vykrmenou husu a výstižný slogan „Pečená husička, zelí a knedlíky, to je požitek pro naše jedlíky“. Bětky by si kuchařskou knihu moc ráda koupila, ale sezona prodeje zeleniny teprve začínala a v hrnečku v kredenci jí zbývalo jen pár stříbrňáků. Přikrčená za regálem pročetla recepty a snažila se zapamatovat suroviny a postup vaření. Potom knihu vrátila do regálu, zakryla ji naučným slovníkem a deníky o cestování a s hlavou plnou nabytých vědomostí vyběhla z obchůdku směrem k domovu.

Než doběhla domů, několik slov se jí z hlavy nenávratně vykouřilo a jiná se tam zase vloudila navíc. A tak v Bětčině kuchyni vznikaly pokrmy podivných chutí i barev. Například švestkové knedlíky se smaženou cibulkou, krupicová kaše sypaná česnekovým cukrem, rybízový koláč se špenátem, kedlubna v županu nebo králík na čokoládě.

Bětky chodila do koloniálu čím dál častěji. Pokaždé postávala u knižního regálu, několikrát přečetla recept a pelášila domů vařit. Netrvalo dlouho a podivné zákaznice si všiml majitel obchůdku a prodavač zároveň pan Mojmír. Byl to pohledný mladý muž, za pultem vždy upravený, usměvavý, ochotný a hovorný, a téměř se všemi nakupujícími se znal.

Když zase jednou Bětky v obchůdku nenápadně listovala v kuchařské knize a pak vyběhla, nahlas odříkávajíc: „Másla, mouka, mléko, smetana, křen, ocet a sůl,“ neubráníl se Mojmír zvědavosti a nic netušící děvče se vydal sledovat. Došel až k malé chaloupce za městem a otevřeným oknem přes rozkvetlé muškáty nakouknul dovnitř. Bětky zrovna přiložila dřevěné polínko do kamen. V hrnci rozpustila másla, přisypala mouku, umíchala jíšku, přilila mléko a smetanu. S usazenými očima nastrouhala

PANÍ RADOVÁ

Brada k hrudníku, napřed ruce, nakonec nohy. Hlavně před doskokem nezvedat hlavu. Raz, dva, tři a žbluňk! Plácnutí o vodní hladinu dnes bylo slyšet o mnoho jemnější než včera. Paní radová Kolmanová chodila trénovat na plovárnu pod Barrandovské skály každé letní dopoledne. Vybavená gumovou koupací čepicí, plaveckými brýlemi, hezky v tempu a správným prsařským stylem zdolávala dvacet padesátimetrových bazénů. Byla totiž náruživá sportovkyně a nevadila jí ani ledová vltavská voda. Až splní denní limit, osuší se na písčité pláži a pak se pomalu vydá domů, uvařit oběd. Kdo ví, jestli manžel, policejní rada Kolman, vůbec v poledne přijde.

Časně ráno byla na Smíchově ohlášena krádež drahých klenotů. Rada ani nedopil svůj oblíbený šálek černé kávy a spěchal na místo činu prozkoumat terén a vyslechnout poškozeného zlatníka Boháčka. Ten byl ještě v šoku a hlasitě spílal před rozbitou prosklenou tabulí výkladní skříně a vypáčeným zámkem.

„Dost špinavá práce,“ podotkl rada, „co se mu nepovedlo páčidlem, dorazil těžkým kladivem. Na kolik odhadujete škodu?“

„Pro mě je škoda nevyčíslitelná, pane rado, všechno to byla ruční práce.“

„Tedy co bylo odcizeno?“

„Čtyři velká plata nejruznějších prstenů z ryzího zlata, taky řetízky, přívěsky, žádná bižuterie.“

„Prsteny byly snubní?“

„Ne,“ podivil se zlatník otázce.

„Pachatel tedy nemá v plánu se v nejbližší době oženit,“ rada si zapisoval do notýsku poznámky pečlivě ořezanou tužkou.